

Gammal skola blir ny

Östbergsskolan, Frösön, fyller 50 år

1949 – 1999

Kort historik till Östbergsskolans 50-årsjubileum
den 6 oktober 1999

Sven-Erik Mattiasson

Innehåll

De första skolorna på Frösön	1
Storbygge i Björkhagen	2
40-talets första år	3
Tre kilo byggnadshandlingar	4
Köping och skolbyggnation	5
Startåret 1949	7
Högtidlig invigning	8
Historien -- utdrag ur Frösö-kantat	9
50-talet: Enhetsskola och frösöflickor	13
60-talet: Största skolan i länet samt ny byggnation	16
70-talet: Frösö köping upphör och Östbergsskolan halveras	19
80-talet: Ombyggnad och nya verksamheter till skolan	20
90-talet: Intensiv förändringsperiod	22
Sång och musik vid Östbergsskolan	28
Vaktmästarfamilj med många minnen	31
Skolsekreteraren som blev frösörektor och FN-officer	33
Slutord	34

De första skolorna på Frösön

Skola och bildning har sedan länge haft sin hemvist på Frösön. Redan då Jämtland blivit svenskt efter freden i Brömsebro 1645, aktualiserades tanken på en lärdomsanstalt i centrala delen av den nya provinsen. Liksom Skåne fick ett universitet som ett led i försvenskningen kom Jämtland på 1670-talet att få en s.k. trivialskola. Tidigare var det Köpenhamn resp. Härnösand som gällde. Frösö trivialskola, som var en högre lärdomsanstalt och faktiskt Sveriges enda landsbygdsläroverk, flyttade in till Östersund 1847 och har i nutid sin efterföljare i Wargentinskskolan.

Allmänna elementära skolor för allmogens barn fanns i regel inte före folkskolestadgans tillkomst 1842.. För Frösöns del uppfördes det första folkskolehuset 1851 på klockarbostället. Det användes fram till sekelskiftet. Ambulerande småskolor fanns i slutet av förra århundradet såväl på själva ön som i socknens fastlandsdel. 1893 fick Hornsberg fasta småskolelokaler (Fjällgatan och Bergsgatan). 1902 byggdes en större folkskola, där nuvarande landstingshuset ligger. Den blev tillbyggd 1929 och revs först 1968. 1929 byggdes dessutom Aspås skola.

Storbygge i Björkhagen

Uppfarten till skoltomten i Björkhagen (Hörnet Frösövägen/Nybovägen). Bilden tagen redan före 1910 (Jämtlands läns museum).

Skolstyrelsen i Frösö kommun var förutseende med tanke på behovet av skollokaler. Barnantalet ökade och de befintliga skolorna var otillräckliga. Den 10 september 1936 beslutade man, att "för tillgodoseende av framtida behov av tomt och lokaler för skolan i Hornsberg" utse en byggnadskommitté med läraren Gustav Hammarbäck som ordförande.

Bara två månader senare föreslogs kommunalfullmäktige att före 9 december samma år av Forsells sterbhus inköpa tomtmark på c:a 7.500 kvadratmeter för 15.000:- i den s.k. Björkhagen i slutningen ovanför stora landsvägen vid Nybo. Dessutom skulle man förhandla och om möjligt inköpa fastigheten åt norr i i samma kvarter (Hantverkaren), tillhörig trädgårdsmästare Östervall samt vägstyrelsen. Fullmäktige beslutade enligt förslagen. Detta var allra första steget i historien om Östbergsskolans tillkomst.

Följande år, 1937, kontaktades länsarkitekt Rollin för projektering av den blivande skolan. Sedan pågår utrednings- och kommittéarbete under 1938 och den 11 maj 1939, d.v.s. för 60 år sedan, är man framme vid ett konkret förslag: Redan nu skall ett skolbygge påbörjas enligt ett av följande två alternativ. 1) Ny centralskola med 14 salar samt skolkök, slöjd- och gymnastiksalar byggs. Aspånsskolan föreslås till försäljning och Hornsbergsskolan förklaras uttjänt. 2) Ny skola byggs men endast med sju salar. Hornsbergsskolan bibehålls. Resultatet av det hela blev den här gången, att hela projektet lades på is tills vidare.

40-talets första år

Under de första krigsåren på 40-talet händer inget konkret vad avser ny skola på Frösön. Däremot finns en del annat intressant från skolområdet att hämta i protokollen. Skollokaler rekvideras t.ex. tidvis för mobilisering under krigsåren, många provisoriska lokaler måste förhyras. Första filmprojektorn köps in och sjuårig skola med ettårig s.k. fortsättningsskola införs från läsåret 1941/42. Vårterminen 1942 påbörjas också bespisning med grötfrukost för elever, som ej hinner hem under frukostrasten. Eleverna har med sig smörgåsar hemifrån och får för gröten lämna ransoneringskuponger för mjöl och gryn samt dessutom betala 10 öre per måltid.

Lsåret 1942/43 inrättas en s.k. överlärartjänst med expedition i innehavarens bostad. Detta kom att gälla fram till 1948. Den förste innehavaren av denna tjänst blev den förut nämnde

Gustav Hammarbäck

folkskolläraren och byggnadskommittéordföranden Gustav Hammarbäck, som sedan kom att peronifiera den allmänna skolans framväxt och utbyggnad på Frösön ända till slutet av 1960-talet. Han började som lärare på Frösön 1927 och avgick med pension som skolchef efter 42 år 1969.

Tre kilo byggnadshandlingar

Under hösten 1943 börjar det röra på sig igen i nybyggnadsfrågan. Den lokala skolstyrelsen föreslår, att kostnader skall undersökas och ritningar upprättas enligt Kungl. Skolöverstyrelsens riktlinjer. SÖ rekommenderar nio klassrum och totalkostnaden beräknas först till omkring en miljon kronor. Under 1944 sker olika uppvaktningar om t.ex. simbassäng, bespisningslokal, bibliotek, gymnastiksal och tandklinik. Studiebesök görs vid nya skolor i Stockholm. I övrigt kan nämnas, att vid denna tid anställs särskilda lärare i slöjd samt införs fri förbrukningsmateriel.

Sedan drar det mer och mer ihop sig för byggnation. Under 1945 förhandlas ännu en gång om tomtmarken. Fritzhemsgatan, som dittills slutat vid Nybovägen, föreslås bli framdragen ett stycke söderut för att möjliggöra arbetsväg till skoltomten. Man menar vidare, att en vaktmästarbostad på 85 kvadratmeter bör ingå i den nya skolan. Dessutom presenteras materialet i stadens tre tidningar, ÖP, LT och Jemtlands Tidning.

Under 1946 förhandlas och ritas det för fullt. Trädgårdsmästare R Wernmark får disponera sitt område en tid. Likaså upplåts viss mark till koloniland. Man söker statsbidrag. Byggnadshandlingarna väger 3 kg. Kostnaderna för bygget beräknas nu bli en halv miljon kronor större än två år tidigare. En tidstypisk synpunkt är, att bränslerum för ved ritas in.

Andra händelser i skolans värld på Frösön under 1947 är införandet av fria läroböcker och s.k. A-måltider, d.v.s. en frukost för alla. Dock ryms endast 135 elever i Hornsbergs församlingshus, som hyrs för ändamålet. Vid denna tid införs också skolmognadsprövningar och särskild hjälpundervisning.

Köping och skolbyggnation

1948 är ett viktigt år i Frösöns historia. Tätbebyggelsen på Hornsberg, som en period varit klassad som municipalsamhälle, kom nu att tillsammans med hela den övriga delen av kommunen att bli upphöjd till status av köping. Detta firades med pompa och ståt. Skolplikten utökas till sju år och Frösö yrkesskola blir självständig med egen rektor och styrelse.

Bygget av den blivande "storskolan" på ön hade kommit igång redan under hösten 47. Under våren 1948 görs reportage i ortstidningarna om den nya skolan.

Ny skola spirar bland frösöblomtren

Östersundsposten 17 april 1948

Nya centralskolan på Frösön blir modernast i Norrland

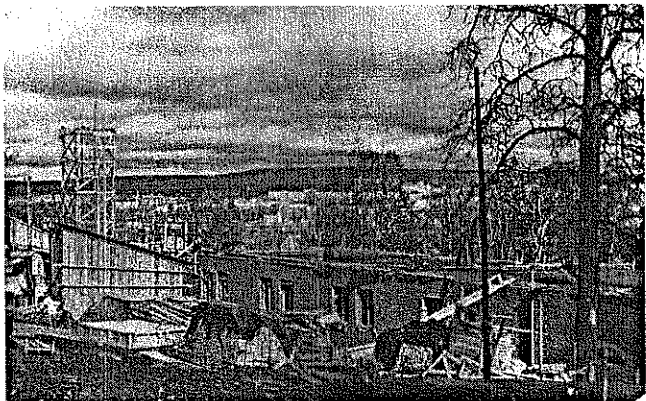
Länstidningen 21 maj 1948

Den sägs bli störst och modernast i Norrland. Den 147 m långa huskroppen utefter nuvarande Fritzhemsgatan blir den egentliga skolan och i vinkel mot den längs Nybovägen och Wernmarks trädgård byggs en administrationsflygel. I tidningsreportagen presenterar överlärare Hammarbäck och byggets dagkontrollant det hela och framhåller speciellt den mekaniska ventilationen som det mest märkvärdiga och betydelsefulla. Varm luft blåses in i en del av huset och sugts ut i en annan del (aero-venter). Andra nymodigheter är helautomatiska ringsignaler kopplade till ett centralt elektriskt huvudur, "lysämnesrör" samt en "förmålig radioanläggning". Uppvärmningen blir automatisk. Både kol och ved samt olja kan användas. 300 kubikmeter kan lagras i ett särskilt bränslerum.

I övrigt märks samlingshall (aula) för 300 personer på tredje våningen i administrationsbyggnaden, därunder på andra våningen (!) skolexpedition och kollegierum samt i första våningen en folk tandvårdsklinik med plats för två tandläkare samt en vaktmästarbostad.

I den långa huskroppen kommer i första våningen närmast entrén till vänster att ligga en skolläkarmottagning och ett skolkök. Längre åt söder blir det skolmåltidslokal för 275 elever. Tre kokgrytor, stekbord och stekskåp, universalmaskin, potatisskalningsmaskin och diskmaskin hör till utrustningen. I närheten blir det två slöjdsalar. Längre upp i byggnaden kommer teckningssal och bibliotek att ligga, liksom tio klassrum, handarbetsal och "naturkunnighetsrum". I källarplanet inryms bl.a. skyddsrum för 210 elever.

Så blir det åtta småskoleklassrum (något mindre än de övriga) i delen längst bort närmast nuvarande Sportvägen. Dessa senare beräknas faktiskt bli klara att tas i bruk redan under höstterminen 1948. Så blev också fallet. Här (nuvarande hus C) pågick alltså undervisning,

Nya skolan under byggnad. Östersundsposten 17 april 1948

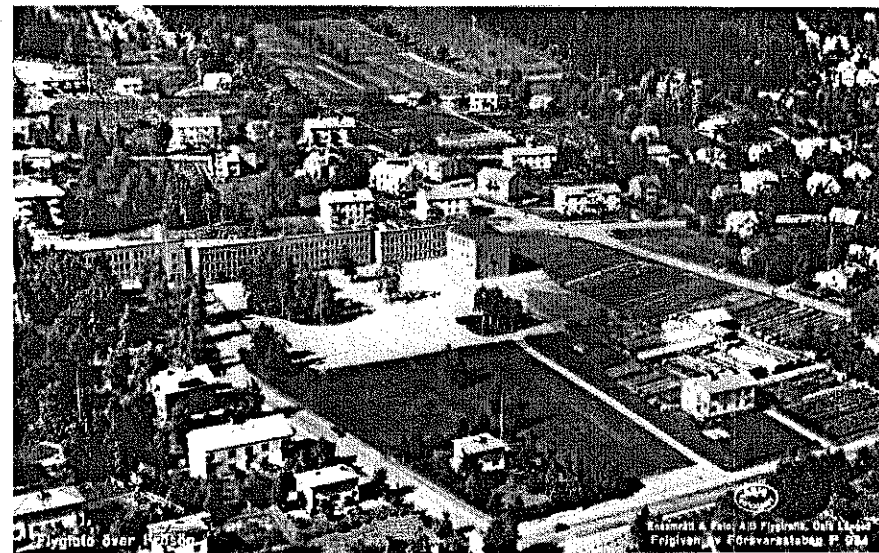
samtidigt som skolbygget i övrigt fortsatte. När hela byggarbetsstyrkan var som störst, räknade man med runt 100 man. Under byggtiden är det mycket besvärligt med lokaler. Man måste hyra på flera håll runt ön, dubblera klasser o.s.v.

Gustav Hammarbäck uppger också för pressen, att 700 barn kommer att undervisas av 27 lärare, när skolan blir helt klar och att skolans officiella namn blir **Frösö centralskola**. För tillfället undervisas, förutom c:a 200 elever i de redan färdiga småskoleklassrummen i den nya skolan, drygt 70 elever i tre klasser i Aspås skola samt runt 230 elever i 12 klasser i Hornsbergs folkskola. Detta gör tillsammans c:a 500 elever 1948.

Under året har byggkostnaden stigit till 2 miljoner. Huvudentreprenör blir firman Bäckström & Strömberg, Umeå och arbetsledare Anders Siljeryd. Inget gymnastikhus byggs nu. Det finns dock en tanke att sedan lägga ett sådant i linje med administrationsbyggnaden. Det kom dock att dröja mer än 10 år innan något sådant blev verklighet och då i ett något annat läge.

Startåret 1949

Frösö centralskola före de nya byggnadernas tillkomst 1962. Vykort. Observera

handelsträdgården, som sträcker sig upp utefter Nybovägen.

I och med höstterminens start 1949 är Frösö centralskola klar att tas i bruk i sin helhet. Småskoledelen hade ju startat redan ett år tidigare. Under sommaren gör tidningarna åter utförliga reportage. Av sådant som då ej nämnts tidigare märks bl.a, att det finns både lärarrum och lärarinnerum – ”stora och ljusa och särskilt smakfullt inredda”. Tandkliniken har också fått ett tandtekniskt laboratorium. Slutkostnaderna blev för tomt 97.000 kronor, för byggnader 1.935.000 samt för inredning 147.000, totalt omkring 2,2 miljoner.

Central radioanläggning och hemvårdsrum i frösö-skolan

Länstidningen 30 juli 1949

I skolstyrelseprotokollen från denna tid läser man om, att expeditionens öppettid är måndag-fredag kl 15-16 och att skolverksamhet pågår även lördagar. Frivillig musikundervisning erbjuds. Förste skolvaktmästaren vid centralskolan blev Justus von Schedvin och den första kokerskan och skolmåltidsföreståndarinnan Anna Risberg. Man ansökte också om att få inrätta femårig realskola. Det blev dock senare nej från Skolöverstyrelsen till detta. I detta sammanhang nämns faktiskt också tanken på att i framtiden kunna få en högskola på Frösön för att därmed fullfölja studietraditionen från Frösö trivialskola.

Högtidlig invigning

Meningen var, att den nya skolan högtidligen skulle invigas vid höstterminens start 1949. Statsrådet Weine, som inbjudits att närvara, var dock förhindrad då, varför invigningsdatum fastställdes till söndagen den 5 februari 1950. Det kom inget statsråd då heller, men i stället chefen för Skolöverstyrelsen, generaldirektör Gustav Rosén, vidare landshövding Löfgren, prosten Björck, folkskoleinspektör Sahlström, kommunalfullmäktiges ordförande i köpingen, Jonas Lögdberg, länsarkitekt Gösta Rollén samt ett antal rektorer från grannkommunen Östersund och olika byggrepresentanter.

Festlig skolavslutning på Frösön *Den nya centralskolan* *väckte allmän beundran*

Länstidningen 6 februari 1950

Samling skedde i aulan. Hälsningstal hölls av häradsskrivare Gösta Heimer. "Att vara elev i en så här vacker skola måste vara som ett äventyr", sa han bland annat. Frösökören under ledning av kantor Hernth medverkade med sång, varpå distriktsöverlärare Gustav Hammarbäck redogjorde för skolans tillkomst, kostnader, elevantal m.m. Tack utdelades till dem som medverkat till skolans byggande. Räkenskaper, protokoll och nycklar överlämnades från byggkommittén till kommunen, som i sin tur överlämnade det hela till folkskolestyrelsens ordförande Carl-Mauritz Gustin.

Generaldirektör Rosén sade i sitt invigningstal, att detta var en av de bästa skolor han besökt och landshövding Löfgren lovordade Frösö köping, som fullföljde den goda traditionen av undervisning åt allt folket. Så överlämnades köpingens hedersplakett till direktör Erik Myrberg, byggnadskommittén.

Efter dessa tal framfördes en ståtlig kantat, speciellt skriven för detta tillfälle av folkskollärare Per Svedmark (f.ö. skolans förste bibliotekarie samt sedermera författare till boken "Blad ur Frösö historia"). Solvig Hernth-Grippe hade skrivit musiken. Kantor Arvid Hernth samt ett flertal körer, solister och musiker medverkade till detta högtidliga inslag i programmet.

Historien

Utdrag ur Frösö-kantat, framförd vid Centralskolans invigning 1950.

Det svunna

På Fröjas ö sen forna tider bodde
Ett folk av idog, härdad bondestam.
Det bröt sig teg, på asagudar trodde,
Mot höjden blickade från bergets kam.

Den väna ön som likt smaragden glänste
Naturen smyckat rikt med yppig blom.
I jämtars land den nämndes bland de främste.
Av Fröja själv den fått sin rikedom.

I denna bygd, omsvept av Storsjöns vågor,
Gavs riklig äring, trygghet undan nöd.
Och solens sken på lid och tun som lågor
Omsvepte allt med stänk av sydlig glöd.

Bland skogens snår av träd och ris och tågor
Fanns villebråd där jägarn smög sig fram,
Och rikt i kalla insjöns blåa vågor
Slog silverstim mot fiskarekans stam.

I låga hyddan lyste tjärvedsflamman,
Och hunden vaktade vid stugans bro.
I spjutspets ände skyddet låg, om samman
fiender drog att skövla hem och bo.

Men vandringsman som trött från stig såg ljuset
Såg vågade till dörr att klappa på,

Han togs emot som gammal vän i huset,
Ej skulle han som ensam främling gå.

På blomöns krön, i gamla gudalunden
Hölls bön och offer mången gång.
I hednatro av fruktan själen bunden
Ej kunde lyftas fri i fröjd och sång.

Så runno sekler hän igenom åren
Där slakten strävade i dunkel tid,
Så småningom sig gömde äldsta spåren,
Men bygden växte fram av trägen id.

Och Vite Krist planterade sitt välde,
Dess budskap kom från söder och från öst.
Till vittnesbörd därom man stenen ställde
Med namn på hövding som för dem blev störst.

I gamla lunden restes korsets kyrka,
Det tecknet talade om väldig gud.
Bland fädrens kummel kunde man den dyrka
Med hopp att en gång bli va Kristi brud.

På fredad tingsplats lagman skulle döma.
På Kråkstads slätt det övades soldat.
I ofärdstid man icke skulle glömma
Att rustad stå som väktare kavat.

Då kom ett ljus från kunskaps fria höjder
Som glimt av Hellas sol på blomöns mitt.
En bildningshärd för andens rika fröjder
Fick lära tänka rätt och tänka fritt.

I sjukdom, nöd, i svält och hårda tider,
Liksom i fröjd och ymnigt goda år,
Vår bondestam stod trygg. Kom örlig, strider,
Allt möts med gudsförtröstan. Furan står!

Ty roten satt där djupt i berg och mylla,
Och kraft ur hembygds källsprång välter klar,
Den hörs som klangfull stämma tydligt hylla
Och bjuda namnlös kämpe bli va kvar.

□

Men bakom allt vi MÄNNISKAN dock kände,
Ett tåg av tusenden i svunna år.
De fyllt de värn en allvis makt dem sände.
Det är en ärestod som evigt står!

□□

Nuet

Vårt Frösö vänt har alltjämt praktfull vidsyn
Med glitter över sund och rik natur;
Än mera vidgad bygden, större fornbyn
Ger rika skördars guld till mat därur.
Nu kan man åkerns mylla bättre reda.
Och smala stigar blivit vägar breda.

Som jättefåglar ila högt bland skyar
De dånande och blanka motorplan,
Och över nejdens fält och mellan byar
Häslösa vagnar gå på asfaltsban.
I jäkt man överallt hör motorbrus
Där förr förnams blott skogens stilla sus.

Mskinens rassel hörs från åkertegen.
Bak stenvägg svänger hjul och viner rem.
På stolpars rad slå trådar utmed vägen
Sin bro av ord och ljus från hem till hem.
De gamla namnen ännu byar äga,
Men gamla språkets ord blott fåtal säga.

Uppefter bergets sluttning husen klättra
Där ökad folkmängd hem och trevnad får
Dock, bergakungens slott man ej fått fjättra,
Dess vildmarkskrön för alltid skyddat står.
Men nedanför är bilden som en stad
Med gårdar, träd och blomst vid gators rad.

För barnens fostran, ungdoms ans och daning
Man undervisning ger och bygger opp
Till bildningshårdar skolor med en maning
Att de med trohet värna framtidshopp.
Ty barnen skola ta vad lämnas kvar,
När nutidsstämman en gång tystnat har.

□□□

I nuets mitt det gamla sig förbyter
I det som närmast efter komma skall.
Likt strålen som i prismats glas sig bryter
Av oss bestämmas framgång eller – fall.
Allt ansvar vilar nu på oss som leva,
Förvaltare vi är på ont och gott.
För barnen och det kommande vi sträva,
Förbättrat bör där lämnas vad vi fått.

Kulturens höjd ger möjligheter många
I lärdom, konst, teknik och levnadssätt.
Men nånsklighetens vägar än bli långa
Tills högst stå godhet, kärlek, sanning, rätt.
Vi bygga allting på en fast förhoppning
Från nuet fram till det som komma skall,
Vad ofullgånget är skall gå i knoppning.
Där varje tid har fått sitt givna kall.

Så följde rundvandring. Ovan har redan redogjorts för de olika byggnadernas uppdelning och innehåll. Enligt tidningsreferaten imponerades de inbjudna tydligen av vissa specialiteter, såsom pannkaks- och fläskstekningsmaskiner i köket samt slöjdbänkar för vänsterhänta. Någon i sällskapet tyckte, att man borde haft cykel för att ta sig fram i de långa korridorerna. Ett skelett i naturkunskapsrummet trodde någon skulle symbolisera skattebetalarna på Frösön. Detta förnekades dock. Man presenterade också ett antal tavlor, som skänkts till invigningen, bl.a. av Wilhelm Peterson-Bergerstiftelsen. Efter vandringen blev det kaffe och för vissa utvalda så småningom smörgåsbord på Aspnäs vårdshus med ytterligare tal och tack. Högtidsdagen avslutades med glassdessert föreställande det nya skolhuset.

50-talet: Enhetsskola och frösöflickor

I det följande redovisas decennium för decennium nyheter, förändringar och annat av intresse, som rör den nya frösöskolans verksamhet, dock inte lika detaljerat som det föregående om byggtiden och invigningen. Det första läsåret kom till slut att omfatta 560 elever, uppdelade på 22 läraravdelningar i klasserna 1-7. Undervisning i engelska införs i klass 5-6 från 1951. Samma år anställs skrivhjälp på expeditionen, likaså inrättas skolklinik och kollektiv olycksfallsförsäkring erbjuds. Den nya aulan kom att bli till god nytta vid lucia, skolavslutningar o.s.v. Likaså höll kommunalfullmäktige i köpingen sina sammanträden där. Även föreningar utifrån kunde hyra den.

Redan 1952 börjar skolan bli för liten och två småskoleklasser måste gå i Aspnäs skola. Nu tas planeringsunderlag, ritningar och kostnadsberäkningar fram för ett nytt gymnastikhus. En lärartjänst med särskilt uppdrag att arbeta med sång och musik inrättas fr.o.m. läsåret 1952/53. Den går till Sven Källstrand, som därmed påbörjar sin mångåriga insats i skolans musikliv. Efter några år anordnas en konsert i aulan med några duktiga sängelever. Detta är början till de sedan under många år så populära Frösöflickorna, ett känt begrepp inte bara på Frösön utan i allt vidare kretsar, både inom och utom landet. Se vidare Sven Källstrands egen artikel på sid. 28).

"S:t Örjan och draken" framföres i skolans aula 1956

Klass 8 1959 med klasslärare Sven Källstrand

1953 har skolan annars redan nått ett elevantal på 676, fördelat på 25 klasser. Aspås och Hornsbergs skolor har vardera ett 50-tal elever. Observera, att det i köpingen finns ytterligare två skolor, Kyrkskolan med 70-talet elever samt Böle skola på andra sidan Vallsundet med runt 80 elever.. Allt som allt undervisas i Frösöns skolor läsåret 1953/54 926 elever. Ungefärlig årskostnad per elev var samma år 1.160 kronor. En skolmognadsklass inrättas också vid denna tid.

1955 kommer en ny undervisningsplan för landets skolor, U55. Mot slutet av decenniet sker en del organisatoriska förändringar. Försök med nioårig enhetsskola startar i klasserna 1-5. Ett obligatoriskt åttonde skolår införs. Folkskole- och yrkesskolestyrelserna sammanslås. Distriktsöverläraren Hammarbäck tituleras från 1 juli 1958 "rektor tillika skolchef". Dessutom inrättas en särskild s.k. studierektorstjänst för de högre klasserna. 86 elever i sjätte klass anhöller om att frivilligt gå om ett år för att komma med i det nionde skolåret, som första gången skall komma 1961.

Förutom Sven-Källstrand börjar under 50-talet en annan trojänare en mångårig tjänst vid skolan. Hösten 1955 flyttar skolvaktmästare John Westlund med familj in i sin bostad i

administrationsflygeln (nuvarande skolläkarmottagningen). Han bor fortfarande i skolans grannskap på Nybovägen och ger på sid. 31 en del av sina många skolminnen.

Ytterligare några "långkörare" dyker upp i slutet av 50-talet. 1957 finns folkskollärare Uno Edman på plats i skolan. Han kom senare att främst arbeta som yrkesvalslärare ända till sin

Uno Edman, nybliven lärare vid skolan, med sin klass 1957.

pension 1992. Han ryckte också in i skolläddningssammanhang vid behov. Tyvärr avled han helt hastigt våren 1999. Den lärare som varit längst sammanhängande tid i tjänst (förutom Gustav Hammarbäck) är textilslöjds lärare Anita Dovner, som började 1958 och slutade 1996, sålunda 38 år på samma arbetsplats.

Slutligen kan konstateras att från läsåret 1959/60 heter skolan **Östbergsskolan**. Tio år har nu gått sedan skolan kom till.

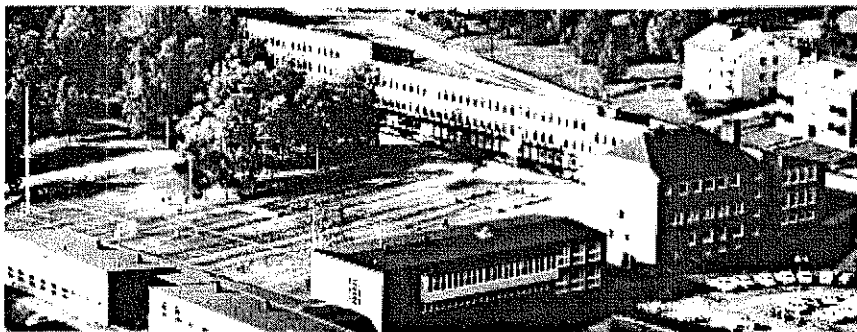
Från en frösöbo, som var elev, när skolan var så gott som ny har lämnat in en namnlista på några lärare han minns. Hans lista citeras här ordagrant:

Ida Åslund, Fritiof Fredriksson, Gunnar Sundin, Gustav Hammarbäck, "Lill" Jonasson snäll, Hibbe Söderqvist, pappa till Åke med skägget, Jakobsson, en hårding men omtyckt, Albano, Nygren fröken, parant dam, Alma Bäckman, Magda Fredriksson, Eurenus, Arvidsson, Källstrand, poppis, Lejdstrand, mycket snäll, Åkesson, en riktig ärt, kul tant, Swahn, fröken, Wallenheds - "Det fanns flera men dessa kommer jag ihåg.

60-talet: Största skolan i länet samt nya byggnader

1960-talets första år innebär en omfattande utbyggnad av skollokaler på Frösön. När lokalbekymren är som störst, hyrs provisoriska lokaler på åtta skilda ställen i hornsbergsområdet. Likaså uppstår bekymmer att få tag på särskilda ämneslärare för att undervisa i de nya sjuorna och senare även högre årskurser. Därför inrättas särskilda ämneskombinationer för att få behöriga lärare. Det gäller 245 elever läsåret 1960/61, följande läsår 428 i sjuan och åttan tillsammans och när nior för första gången finns på Frösön är det totala antalet elever i dessa tre årskurser 569, vilket är det största antalet under skolans hela historia (jfr nuvarande antal på drygt 150 i årskurs 7-9 samt ungefär lika många på Vallaskolan). Totalt ryms i skolan inemot 1.000 elever och tävlar med Österängsskolan under några år att vara sen största grundskolan i länet. Dessutom finns c:a 500 elever i andra skolor på centrala Frösön (plus Böle på andra sidan Vallsundet. Vid Mällbyvägen uppfördes i början av 60-talet Lövstaskolan, likaså byggdes ny skola vid Fjällgatan på Hornsberg. Dessutom fanns Aspås och Hornsbergs gamla skola fortfarande kvar.

De aktuella lokalfrågorna vid denna tid gällde bl.a. specialsalar av olika slag. Till läsåret 1963/63 stod nuvarande D-, E-, F- och G-husen klara (naturvetenskap, slöjd, hemkunskap, teknik och gymnastik m.m.). Samtidigt blev skolgården asfalterad.

Östbergsskolan från luften med de nya byggnaderna i förgrunden.

I övrigt märks, att undervisning i engelska börjar redan i årskurs 4 från hösten 1962. I och med att nior från samma tid finns vid skolan ersätts begreppet enhetsskola med grundskola. Nu är det Lgr 62, Läroplan för grundskolan, som gäller

Lsåret 1963/64 innebär en uppdelning av skoledningsfunktionen vid skolan. Gustav Hammarbäck blir rektor för låg- och mellanstadiet (årskurs 1-6) samt förste rektor med det övergripande ansvaret för hela grundskolan. I stället för den tidigare studierektorstjänsten för högstadiet (årskurs 7-9) inrättas en särskild rektorstjänst för detta stadium. Förste innehavaren av den blir Holger Waldenbeck, adjunkt vid Östersunds praktiska realskola samt sekreterare och utredningsman i samband med enhetsskolans införande i Östersund. Holger Waldenbeck ger själv en del minnen på sid. 33.

Nu börjar också de olika ämnena få behöriga innehavare och lärarkåren utökas allteftersom. Bl.a. kommer författaren till denna skrift inflyttande från Göteborg att få "adjunktstjänst 1" i kristendomskunskap och historia (se vidare sid. 34). I övrigt märks vid denna tid tillsynslärare Lars Hedin, bibliotekarien och svenskläraren Gunvor Swahn, matematik- och fysikläraren Sven Lindgren, slöjdläroparen Sandquist, som alla kom att tjänstgöra vid Östbergsskolan under många år.

Lsåret 1964/65 flyttar skolkontoret för köpingen ner till dåvarande kommunalhuset vid Frösövägen (snett emot nuvarande Statoil), där en kontoristtjänst placeras (Britt-Inger Ristner). En kontoristtjänst blir kvar på skolan (Synnöve Nygaard och längre fram även Eva Arnstål). Vid den här tiden anskaffas den första TV-mottagaren. Likaså övergår man på högstadiet till ämnesrumssystem. Ämnenas ställning förstärks ytterligare genom inrättandet av särskilda huvudlärartjänster.

Hösten 1967 anslås mycken tid till trafikundervisning i samband med högertrafikomläggningen. Lövstaskolan byggs efter bara fem år ut och den gamla grå folkskolebyggnaden i trä på Hornsberg rivs. Vårterminen 1968 avskaffas betygen i ordning och uppförande. Samma år blir lördagarna helt fria från undervisning men i gengäld blir läsåret en vecka längre. Frösöflickorna har börjat turnera utomlands och har redan hunnit besöka Danmark, Norge och Österrike. Försök med elevcaféterier prövades redan 1968/69.

En av avgångsklasserna (9g) 1967.

En epok i Frösö skolhistoria upphör i juni 1969 i och med att förste rektor Gustav Hammarbäck avgår med pension efter 42 års tjänst på ön. Han började som folkskollärare på Hornsberg redan 1927 och kom sedan att utveckla den obligatoriska skolan på Frösön från folkskola till modern grundskola samt genomförde, som nämnts, flera skolbyggen i området, Arne Warenberg, som kom närmast från Wargentinskskolan i Östersund, blev rektor för åk 1-6 och fick egen expedition i ett av hyreshusen på Nybovägen. Holger Waldenbeck kom att fortsätta med åk 7-9. Studierektorsfunktionen kom tillbaka med Sven-Eric Olofsson och Stig Porsvald som de två första på den här posten. Innan 60-talet är helt slut har ytterligare en läroplan trätt i kraft, Lgr 69, Läroplan för grundskolan 1969. Den kom att gälla ända till 1980.

70-talet: Frösö köping upphör och Östbergsskolan halveras

Den 1 januari 1971 upphör Frösö köping som egen kommun och sammanslås med en del andra kranskommuner med Östersund, vilket innebär, att en del administrativa funktioner flyttas över till staden. Frösön delas formellt upp på två rektorsområden, Frösö 1:a och Frösö 2:a. Det är början till ännu en indelningsförändring av grundskolan på Frösön. Utbyggnaden av Vallområdet nödvändiggör en ny högstadieskola för elever från Valla och bortre delen av Frösön samt för dem som bor på fastlandssidan ända bort till Hara samt Norderön. Dessa får därigenom kortare skolväg. Vallaskolan startar sin verksamhet läsåret 1978/79. Därmed blir Östbergsskolan, Lövstaskolan och Hornsbergsskolan ett eget rektorsområde. Elevantalet på Östbergsskolans högstadium minskade genom dessa förändringar från 500 till 300.

Andra händelser under detta decennium är bl.a, att en klass från Lugnvik i Östersund gör sina tre högstadieår vid Östbergsskolan. Ralph Gilljam, mångårig skolman från Östersund med rik erfarenhet från syoverksamhet, skolledning, utredningsarbete hos länskolnämnden m.m. kom in i Östbergsskolans verksamhet, först som studierektor och sedan kom han att såsom rektor efterträda Holger Waldenbeck, som efter en olyckshändelse blev sjukpensionerad. Arne Warenberg följde med till Valla. Studierektor blev så småningom Ragnar Pedersen. Ralph och Ragnar kom att som parhästar verka i flera år på Östbergsskolan. Det hände mycket i skolans värld under dessa år. SIA (Skolans inre arbete)-reformen var t.ex. föremål för många diskussioner.

Ralph Gilljam

En annan profil på 70-talet vid Östbergsskolan var tillsynsläraren Karl-Gustaf Stadigh, som också var starkt engagerad i skolskytteverksamhet. Många är de elever, som på ett eller annat sätt kom i kontakt med KG och hans arbete som tillsyns- och speciallärare. Ett nytt expeditionsteam efterträdde Eva Arnstål (till Valla) och Synnöve Nygaard, nämligen Ingeborg Nilsson och Eva Sjödin, vilka kom att stanna kvar i flera år. Vaktmästare John Westlund efterträddes av Tony Nilsson, men då är vi delvis redan inne på 80-talet.

Frösöflickorna gjorde 1972 en mycket uppskattad resa till Israel. Under de sista åren av 70-talet och i samband med Vallaskolans öppnande aktualiserades planerna på ombyggnad och omdisponering av Östbergsskolans lokaler för att effektivt kunna utnyttja dessa. Närmare om detta i avsnittet om 80-talet.

80-talet: Ombyggnad och nya verksamheter till skolan

Årtiondet börjar med att ännu en läroplan träder i kraft, Lgr 80. Lokalt på Östbergsskolan blir det, som redan tidigare nämnts, både rektorsbyte och förberedelser för ombyggnad. En referensgrupp för ombyggnad tillsätts, anslag söks och olika alternativ och förslag testas. Det finns bl.a. tankar om flyttning av fritidsgården Runan nere i Medborgarhuset på Hornsberg samt det kommunala filialbiblioteket i samma byggnad upp till Östbergsskolan för att på det sättet få ett kulturellt centrum för olika åldrar just här. Dessutom skulle ett antal grupprum tillskapas, bildsal och läkarmottagning flyttas, ventilationssystemet ses över o.s.v.

Personalen vid det integrerade folk- och skolbiblioteket på 80-talet (fr.v: Sven-Erik Mattiasson, Barbro Hellström, Britt Karlsson, Henrik Bergman).

Ombyggnaden genomfördes succesivt. Under läsåret 84/85 kom fritidsgården Runan till Östbergsskolan, till gamla teckningssalen i nuvarande fritidsgårdshuset. Så småningom fick den namnet Östman. Året efter flyttade filialbiblioteket på Hornsberg in till skolans f.d. läkarmottagning och uppehållsrum (ännu längre tillbaka skolkök), alldeles intill huvudentrén.

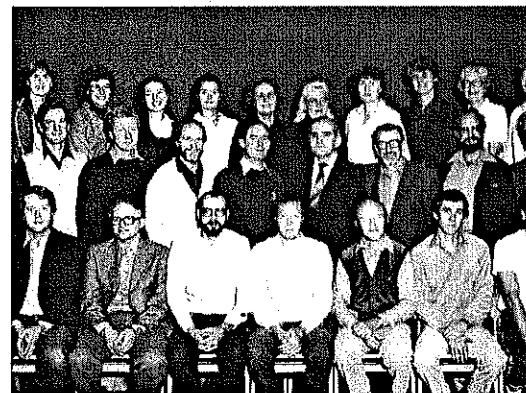
Därmed fick skolan tillgång till ett mycket större bokbestånd än tidigare. Både bokmässigt och personellt skedde en intressant integrering. Vid den tiden hade undertecknad sedan en tidigt varit skolbibliotekarie. Tidigare bibliotekslokaler en trappa upp blev nu ny tecknings-

Expeditionspersonal, syo och skolledning 1982/83 (Fr.v. Ingeborg Nilsson, Ragnar Pedersen, Ralph Gilljam, Uno Edman, Eva Sjödin).

(bild-) sal. Läkarmottagningen fick flytta över till den ombyggda gamla vaktmästarbostaden, som nu fick direktgenomgång till expeditionen. Hela denna stora ombyggnad inklusive nytt ventilationssystem i en stor del av skolan kom att sluta på runt 12 miljoner.
(bild-) sal. Läkarmottagningen fick flytta över till den ombyggda gamla vaktmästarbostaden, som nu fick direktgenomgång till expeditionen. Hela denna stora ombyggnad inklusive nytt ventilationssystem i en stor del av skolan kom att sluta på runt 12 miljoner.

En annan skola i kommunen kom under slutet av 80-talet att genomgå en stor förändring, Österängsskolan ovanför centralstationen i Östersund. Den upphörde som grundskola 1989 för att göras om till komvuxskola. Det innebar, att de sista niorna där fick gå sitt sista grundskoleår vid Östbergsskolan (1989/90). Det blev tre extra klasser. En del av deras tidigare lärare följde också med hit.

Högstadiets lärare i början av 80-talet

90-talet: Intensiv förändringsperiod

Det sista årtiondet i Östbergsskolans historia har präglats av stora förändringar, dels som en följd av utvecklingen i samhället i stort, dels genom nya intentioner på skolområdet i stort. Andra ekonomiska förutsättningar samt tydliga generationsväxlingar bidrog också till aktuella förändringar.

Som tidigare nämnts var Gustav Hammarbäck rektor i 42 år, Holger Waldenbeck 15 år och Ralph Gilljams tid blev ca 12 år. Likaså fanns, som också nämnts, många trojänare, som arbetat i olika skolfunktioner under långa perioder. Nu blir rektorsperioderna kortare och yngre nya lärarkrafter kommer även till den här skolan. En större rörlighet på personalsidan visar, att en annan tid är inne. Det märks också på flera andra sätt. Visserligen hade läroplaner kommit och gått ända sedan 1955 och en hel del pedagogiska förändringar ägt rum allteftersom. Men i och med 90-talet blir skolan än mer ett viktigt diskussionsämne i den politiska debatten, både på riksplanet och i kommunerna. Ekonomin påverkar mer och mer den offentliga sektorn i samhället. Ansvarsfördelningen mellan olika grupper i skolan förändras, både ekonomiskt och innehållsmässigt. Integrering mellan skolans olika stadier och med barnomsorgen lyfts mer och mer fram. Fritidssektorns samarbete med skolan likaså.

Även Östbergsskolan berörs av allt detta. Några exempel. Rektor Ralph Gilljam gick i pension våren 1992. Peter Frändén från Wargentins skolan blev Östbergsskolans rektor för en termin och från våren 1993 tjänstgjorde Ingegärd Hemmingsson från Brunflo på rektorsposten fram till 1996, då hon blev enhetschef för LPC (Läspedagogiskt Centrum) i Östersund. Så var det dags för ny rektor igen. Det blev Leif Qvarfordt från Göteborg, som då påbörjade sin korta tid vid skolan. Tyvärr drabbades han av svår sjukdom och avled redan 1998. Han efterträddes av nuvarande rektorn vid skolan, Gunnar Forsberg, som även tidigare varit skolledare inom kommunen. Han gick först in som projektledare för den då pågående ombyggnaden av skolan.

Vid rektors sida har under senare år funnits en studierektor. Numera finns två biträdande rektorer, Cecilia Eriksson (tidigare elev vid skolan) med inriktning mot den s.k. tidigare delen (årskurs 1-5) och Elisabet Edqvist (tidigare specialpedagog) med senaredelen (årskurs 6-9). Även på skolexpeditionen skedde flera personalförändringar under 90-talet, bl.a. märks Annicka Sunding, Jeanette Söderström (två perioder), Elisabet Melin och Maria Westman. Huvudvaktmästare på senare tid har varit Conny Hallqvist (också tidigare elev vid skolan).

Elevantalet för högstadiets del har under de senaste 20 åren sjunkit till drygt hälften. Elevprognoseerna för de närmaste åren blev då i början av 90-talet föremål för ett noggrant studium med tanke på skolplaneringen på Frösön. Politikerna krävde ett effektivt utnyttjande av lokalresurser och den pedagogiska debatten runt om i landet handlade om åldersintegrering och samordning av resurser från ända från förskoleåldern upp till årskurs 9.

Lövsta- och nya Hornsbergsskolorna hörde som bekant från början till Östbergsskolans (Östbergets) rektorsområde. På senare tid blev de dock egna enheter med egna chefer. Efter mycken debatt i media och lokala opinionsyttringar, beslutades, att de skulle läggas ner. Enligt kommunpolitikerna skulle i stället satsas på en ombyggnad och modernisering av Östbergsskolan. Organisatoriskt skulle den bli en s.k. 1-9-skola, uppdelad på fyra "spår" med åldersintegrering genom hela grundskoletiden, så att varje elev hörde hemma i samma spår under hela sin skoltid. Personalen i respektive spår bildar ett arbetslag med gemensamt ansvar.

Så var det alltså än en gång dags för ombyggnad, nu mer omfattande än tidigare. Ca 12 miljoner skulle satsas. Med namn efter de olika huskropparna skulle de fyra spåren få var sina utrymmen för undervisning, fritid, personal o.s.v. Sålunda skulle spår AB hålla till i hus A (närmast huvudentrén) samt halva hus B. Bortre delen av hus B samt hus C (närmast Sportvägen och skolans äldsta del) blev BC-spårets hemvist. D- och E-spåren fick var sina hus på nedre delen av skoltomten. För att slippa de långa korridorerna i den stora huskroppen, inreddes där grupp- och arbetsrum. En ny entré byggdes i hus B för att man skulle få närmare väg utifrån till sina rum. Eleverna i åk 1-5 på AB- och BC-spåren fick en egen matsal i B-huset. Numera har för enkelhetens skull spårens namn ändrats till A resp. B.

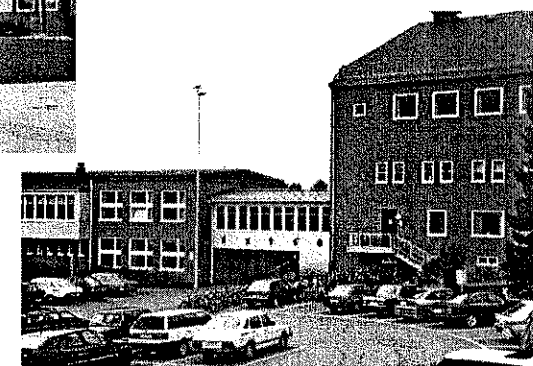
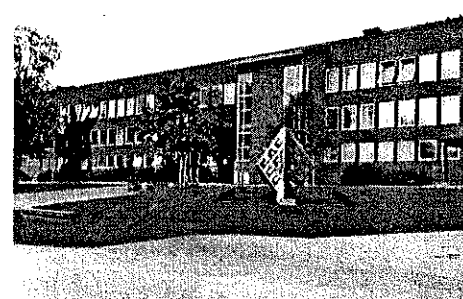
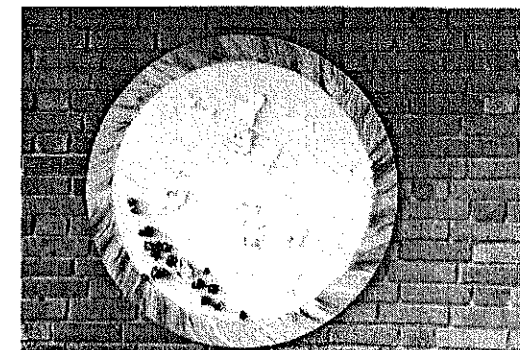
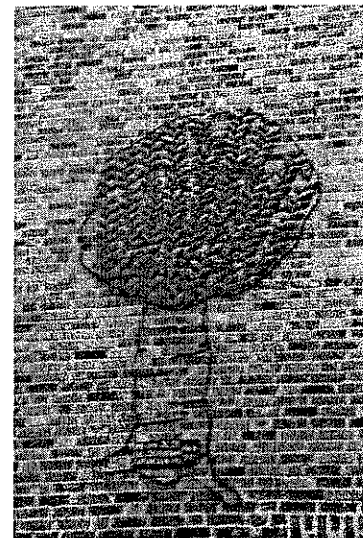
B-husets bottenplan har också ändrats om radikalt. Från huvudentrén räknat har de tidigare bibliotekslokaler disponerats om så, att boksamlingarna med reception lagts till höger om ingången, till vänster finns en kombinerad matsal-studiehall för max 80 elever. Mitt på dagen serveras här skollunch för årskurs 6-9, i övrigt finns här möjlighet till läsning, studier och lektioner med anslutning till biblioteket, likaså kan här hållas konferenser och sammanträden. Bortom matsalens kök ligger ny hemkunskapsal samt på andra sidan nya B-ingången ny textilslöjdssal. Längst bort ligger så gamla träslöjden kvar, nu kombinerad med sal för teknik.

I andra riktningen från huvudentrén räknat, märks en helt ny expeditionsdel (reception, tre rum för skolledningen, konferensrum, vilutrymme samt lokaler för skolhälsovården och skolpsykolog). Så följer den utåt sett mest synbara förändringen i denna ombyggnad, en förbindelsegång mellan administrationshuset och hus D (f.d. naturvetenskapslokaler och på senare år även lågstadiesalar, av elever kallade "Palatset"). Denna ljusa och luftiga länk möjliggjorde en säkrare och bekvämare förflyttningsväg inom skolan samt ytor för utställningar, elevsittplatser m.m. Efter länken kommer D-spåret med de äldre eleverna överst och de yngre i första våningen, där de också har sin matsal. Under en del år bakåt i tiden hyrdes rum i detta hus ut till Högskolan.

Sist i de sammanbyggda husdelarna kommer E-spåret, där tidigare bl.a. fanns textilslöjd, hemkunskap och kommunal musikskola. Detta spår har också fått en egen entré i souterrängplanet mot sydost. - I Sporthalls- och Fritidsgårdshuset har inga större förändringar gjorts med undantag av att tekniken under Fritidsgården flyttat upp till B-huset och musiken fått plats intill Fritidsgården.

Mycket planerings- och projekteringsarbete på olika nivåer har föregått denna ombyggnad. Själva arbetet utfördes under 1988 med vissa slutarbeten och kompletteringar under våren 1999. Under byggtiden fick vissa klasser tillfälligt ha undervisning i de nedlagda Hornsbergs- och Lövstaskolorna. Numera går dock alla grundskoleelever på den östra delen av Frösön samt de som bor på andra sidan Vallsundet närmast den nya bron på Östbergsskolan.

Elever vid Palmcrantzskolans estetiska program i Östersund har arbetat med olika former av utsmyckning i den nya skolan. Likaså har särskilt öronmärkta pengar satsats på en ombyggnad av skolgården. Denna håller nu på att ta form och beräknas i stort sett bli klar till 50-årsjubileet.

Bilder från nya Östbergsskolan, tagna i september 1999

Östbergsskolan bedriver
förebyggande projekt

Östbergselever
vågar säga nej

Lyckad antirök-
kampanj

Nya skolan
verkar bra

Östbergsskolan står för kvalitet

Östbergsskolan - en bra skola.

Tidningsvinjetter ur lokalpressen på senare tid

Slutligen måste några ord få sägas om alla de berömvärda och goda insatser, som gjorts av skolans elever under åren. Många har efter vidare utbildning fått framstående tjänster inom till exempel kultur och media. Andra har blivit framgångsrika inom idrotten. Redan under skoltiden kom detta tydligt fram, inte minst vid skolavslutningarna på våren. Det var priser av olika slag, som då delades ut. En rik pokalsamling finns också på skolan. Det skulle vara helt omöjligt att här, inte minst ur rättvisesynpunkt, räkna upp alla namn. Dock några vi hört nämnas i olika sammanhang: Eva Petrusson, Madeleine Kristoffersson, Christina Mattsson, Torsten Jakobsson, Sollanders, Kristina Andersson o.s.v.

Många f.d. elever vid Östbergsskolan finns också kvar inom närområdet och som dyker upp då och då ute på stan, som vikarier vid skolan eller som nu har egna barn och kanske även barnbarn här. Flera fina insatser har alltså gjorts av elever under själva skoltiden. Detta vittnar en lång rad priser, som delats ut vid skolavslutningar om. Det är bl.a. insatser inom idrott och musik. Det syns i tidningsreferat o.s.v.. Ett exempel är Operation Dagsverke till förmån för utbildning i u-länder, som pågått i över 20 år vid skolan. Senaste året kom t.ex. in över 23.000 kronor till Guatemala.

● Ett stort tack till alla företag och privatpersoner
Som medverkat på Operation dagsverke på Östbergs-
skolan. Vi fick ihop en summa på 23 000 kronor. Tack
än en gång

Petra Wikström och Louise Persson

Från "Dagens ros" i ÖP i maj 1999

När detta skrives närmar sig tiden för skolans 50-årsjubileum, 6 oktober 1999. Därefter börjar en ny epok för skolan på denna del av Frösön, än så länge ett oskrivet blad men med förutsättningar och möjligheter till en positiv fortsättning och utveckling. Där om får andra skriva i kommande tider.

Sven-Erik Mattiasson

Sång och musik vid Östbergsskolan

av Sven Källstrand

Var gång vi kommer samman blir livet som en fest.
Med glädje och med gamman och sänger trivs vi bäst.
Vi tror att alla känner vad sången har att ge.
Vi får så många vänner med samma sätt att se.
Ur en visa från 1600-talet

När jag från och med den 1 juli 1952 fick en ordinarie tjänst som lärare vid den nya Östbergsskolan, så var det underförstått, att jag skulle prioritera sång och musik, bl.a. genom att bilda och leda en skolkör med både flickor och pojkar. Det fanns också ett embryo till en musikskola med elever som spelade fiol, blockflöjt eller mandolin. Totalt var det i den då bara 16 elever, men antalet växte ganska raskt till betydligt fler.

Måndagskören fick sitt namn efter den dag vi alltid träffades för att sjunga en timma och den omfattade c:a 40 frivilliga sångare, som stannade kvar en stund efter skolans slut på just måndagarna. Vi inte bara sjöng utan spelade också teater. S:t Örjan och draken hette ett sådant spel (se bild sid.), ett annat Hans och Greta efter Humperdincks opera med samma namn och så gav vi Folk och rövare i Kamomilla stad (med tant Sofia och rövarna Kasper, Jesper och Jonatan) för att bara nämna tre exempel. Dialogen fick givetvis bearbetas men musiken av Hilding Rosenberg, Humperdinck och Torbjörn Egner kunde vi använda direkt, även om allt inte på långa vägar kunde komma med.

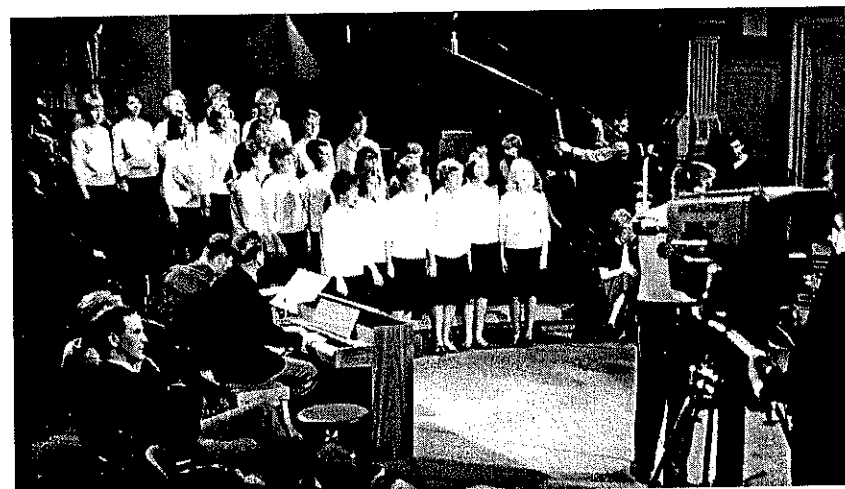
Kulisser och annan rekvisita tillverkade vi själva så när som på draken i S:t Örjan. Den hjälpte en snäll scenarbetare på Östersunds Gamla teater att tillverka av en gammal presenning. Rollerna utfördes sedan med den äran av Åke Pellving, numera ingenjör vid Östersunds kommun. S:t Örjan själv var faktiskt en duktig idrottsflicka, Marie-Louise Öhman.

Frösöflickorna 1959 med Sven Källstrand

Det gick några år och en flicka i kören tjatade på mig, att jag skulle bilda en mindre kör på 10-12 stycken utplockade från den stora på 40. Jag föll till slut till föga och tog ut 15 elever, som fick en extra övning en gång i veckan. Den 8 november 1956 sjöng den gruppen i skolans aula vid ett arrangemang Frösö IF hade ordnat. Den 7 december samma år lät vi höra oss på Gamla teatern i Östersund, då åt Rädda barnen. Det var denna grupp, som sedan kom att kallas Frösöflickorna.

En sång, som var med redan då – för 43 år sedan – var I skogens djupa stilla ro, en enkel men fin sång med text av H C Andersen och en dansk folkmelodi. Ja, till Danmark for vi sedan många gånger under årens lopp, men först vill jag berätta, att jag tidigt hade en engelsk flickkörs klangbild ("sound") i huvudet vid starten på 50-talet. "Luton Girls Choir" hette de och de sjöng ofta i radio och ofta en sång från Wales, som jag införlivade i vår repertoar. "The Ash Grove" låter så glad men har ett dystert innehåll. Man sjunger om en flicka, som inte lever längre – hon sover under askträdet: "she sleeps neath the green turf down by the ash grove."

Frösöflickorna på TV-inspelning

Till Danmark gick vår första längre resa. I juni 1963 begav vi oss i väg med tåg, övernattade på ett vandrarhem i Malmö och sjöng i deras Folkets Park i ett familjeprogram och for sedan vidare med båt över Sundet till Köpenhamn och så med tåg till Odense. Där bodde vi några nätter på vandrarhemmet Kragshjerggården och framträdde i Domkyrkan på själva Valdemarsdagen, Danmarks nationaldag, som gäster hos Föreningen Norden därnere. Senare besökte vi Danmark i flera omgångar och bodde då på Den Nordiske Lejrskole i Hilleröd – billigt och bra men med ganska så stränga ordningsregler. I Hilleröd lärde vi känna ungdomar från två osloskolor, Årvoil och Furuset, så året därpå for vi med buss över Kölen och med Arvid från Marieby vid ratten till Voxenåsen, som ligger högt, högt uppe ovanför Oslo – högre än självaste Holmenkoll-backen.

Ja sedan var vi till Wien och Salzburg. Det var 1969 och 20 år senare gjorde 14 flickor om resan och for i sina egna fotspår och hölsade på en f.d. frösöflicka, Catarina Nylin, som är gift Schreiner och bor med sin make och tre barn i Amstatten, precis mitt emellan Wien och Salzburg och intill den inte fullt så blå floden Donau.

Men den resan som överträffat allt, var den vi gjorde 1973 till Israel, som då fyllde 25 år. Vi bodde i Nathanya och gjorde utflykter därifrån varannan dag. Däremellan var det sol och bad i Medelhavet. Vi provade också Döda havets salta vatten och flöt som korkar på ytan. Däremot badade vi inte i Genesarets sjö men åt i stället s.k. Petrusfisk i Tiberias. Vi besökte och sjöng på ett par kibbutzer – en utanför Betlehem och en på Karmelberget. En konsert hade vi också i YMCA:s konsertlokal i Jerusalem. Dessa två veckor vid påsk 1973 glömmet ingen av oss. Vi var ända upp till gränsen till Libanon och till Ashkelon vid Medelhavet i söder samt i öster till Jeriko och Döda havet.

Mycket mera finns att berätta, men man skall sluta, när det är som bäst. Vårt sista framträdande gjorde vi i Sunne kyrka den första advent 1998. Det kändes bra på många sätt. Flera av flickorna bor där på "annersia" och vi hade aldrig sjungit där förut på alla dessa år. Apropå jamska: Så här skrev Berta Magnusson till oss efter det vi sjungit i Hotagens kyrka en trettondagshelg:

Ja, frösöstårsan en nå de tause ma vill ha
Å glåm och lyy å höör på, ja helst vörenda da.
Ma tack deck för da komme för sångan ma ha härrt.
Ja, tänk vö da kan lys opp närr da e kähllt å mäårt!

Vaktmästarfamilj med många minnen

John Westlund m fam.

Den 1 augusti 1955 flyttade John och Götha Westlund med två döttrar Mona och Birgitta in i Centralskolans vaktmästarbostad. I december samma år föddes tredje dottern, Lena, hemma i sovrummet. Det är väl den enda gång skolan även fungerat som BB.

Skolan bestod då bara av själva huvudbyggnad med administrationsflygeln. I denna senare inrymdes förutom vaktmästarbostad tandläkare, lärarrum och aula. Allt var väldigt familjärt. Lärarna kom in till oss då och då på en kopp kaffe, berättar John. Han minns också, att infarten till skolan var helt annorlunda på den tiden. Wernmarks handelsträdgård upptog fortfarande remsan närmast Nybovägen.

Vidare berättar John, att den här sysslan var hela familjen engagerad i. Det kunde gälla uppläsning av kaprum på grund av kvarglömda saker, uppäckning av förbrukningsmateriel och läroböcker samt sortera upp detta till respektive skola. Östbergsskolan servade då även gamla Hornsbergsskolan, Aspånässkolan och Böhle skola. Det kunde också gälla utställningar och bortplockande av stolar i aulan.

Familjen Westlund i vardagsrummet.

Det uppstod under åren även en del dramatik, fortsätter John. I pannrummet t.ex. var det en gång mycket nära explosion. Men brandkåren kom och det hela avväjdes. En annan gång rann olja som ett vattenfall ut i avloppet. 7,5 kubikmeter rann ut i själva pannrummet. Även här fick brandkåren ingripa.

Men även mer positiva händelser är värda att notera. Barn- och ungdomsting med ungdomar från hela Sverige arrangerades här 1966. Familjen Westlund var också mycket engagerad i olika folkdansarrangemang. Ett särskilt barnlag av Frösögillet och kurser genom Svenska Ungdomsringen är exempel på sådana inslag. Många minns än i dag olika uppvisningar i skolans aula.

Barnlaget tar paus på Lövsta IP. Barn- och ungdomstinget 1966.

John påminner även om barnfilmklubben, som under 20-års tid träffades i aulan på lördageftermiddagarna kl. 13. Fru Götha påminner om de 19 år hon hade hand om fluorsköljning vid skolan. Detta upprepades vid ett skoljubileum bara för ett par år sedan till allmän munterhet och uppskattning.

Vaktmästarfamiljens boende inom skolan upplevdes av många som en trygghet. Det bidrog till lugn och ro på skolgård med omgivning även under kvällstid och helger. Men i slutet av 70-talet skedde som bekant en förändring av skolorganisationen. Rektor Warenberg, som haft expedition på Nybovägen, flyttade till den nya Vallaskolan. Dessutom blev det bestämt helt allmänt, att ingen vaktmästare skulle bo på en skola. Följden blev, att Westlunds flyttade över till nämnda lägenhet på Nybovägen, där man alltjämt bor. En omkring 25-årig epok vid Centralskolan/Östbergsskolan var slut.

Skolsekreteraren som blev frösörektor och FN-officer. Holger Waldenbeck

I omkring 15 år var Holger Waldenbeck rektor vid Östbergsskolan. Han och hans hustru Guy bor fortfarande kvar i villan uppe vid Tornvägen nära utsiktstornet på Frösön. Han har gett en del glimtar från sin tid vid skolan samt från sitt engagemang i förarbetet till enhetsskolans införande i Östersund.

Skolkommittén i Östersund föreslog på 50-talet, att försöksverksamhet med enhetsskola skulle införas fr.o.m. läsåret 1958/59 med början i klasserna 1 och 5 i Östersund, Frösön, Rödön, Brunflo och Lit. Detta skulle beröra både realskola, gymnasium och flickskola. En utredning på ett 60-tal trycksidor lades fram av denna kommitté, där sekreterare och utredningsman var läroverksadjunkten Holger Waldenbeck (Praktiska realskolan, ÖPR).

Holger Waldenbeck

I början av 60-talet kom Holger till Frösön och blev studierektor hos Gustav Hammarbäck samt från läsåret 1963/64 rektor för årskurs 7-9. Han skriver själv:

"Tyvärr är det inte så lätt att sätta några minnen eller glimtar på pränt. Det hände ju så mycket. För egen del hade jag ambitionen, att Östbergsskolan **alltid** skulle vara bäst i **alla** avseenden. Och det var vi ju också. Oordning och oreda ville jag kämpa emot. Det bästa från den gamla skolan ville jag försöka bevara. Klara regler, goda och fastlagda arbetsordningar (även beträffande friluftsdagar o.d. skrivningar, informationsträffar m.m., m.m) skulle tidigt fastställas, så att inga oklarheter skulle behöva råda.

Vi hade ju tidvis ett nio-parallelligt högstadium. Trivsel, harmoni och arbetslust skulle råda t.ex. ja, det var en strävan. – Elevvård var också viktigt. Fritidsledare, skolvärdinna o.d. lyckades jag kämpa till oss på skolan, även lärarassistent."

Så långt Holgers egna ord. Rektorns namn kom att gå till hävderna också genom "Coupe de Waldenbeck". Dessutom gjorde han sig känd för olika FN-insatser i Mellanöstern. Som reservofficer i FN fick han olika FN-utmärkelser samt också Kungl. Nordstjärneorden. Han påminner om flera lektioner i skolan, bl.a. på religionstimmar, då han med diabilder och egna ord kunde berätta om sina resor i de bibliska länderna.

Efter en olyckshändelse en vinterdag inne i Östersund, blev det sjukpension från början av 80-talet.

Slutord

Göteborgaren som varit 36 år vid Östbergsskolan

Det må vara tillåtet att som författare till denna historik och som slutord få ge några minnen från åren vid skolan. Först ett tack till skolans nuvarande ledning för förtroendet och uppdraget att arbeta med och försöka dokumentera något från denna skolas 50-åriga historia. Hoppas att det kan bli till nytta och glädje för många!

Det är ju faktiskt en ganska stor del av sitt liv man tillbringat just vid denna skola. Detta kunde man knappast ana, när man första gången besåg skolan under våren 1963. Man tror inte, att det är så lång tid som gått sedan dess och att man då varit kvar på samma arbetsplats hela tiden. Man undrar också, hur det kan komma sig, att man blivit kvar. Utan att grubbla närmare över detta, finns det mycket positivt, intressant och lärorikt man varit med om och som man kan minnas vid en sådan här milstolpe.

Det var en adjunksjänst i kristendomskunskap och historia jag sökte våren 1963, dels här och dels i hembygden runt Göteborg. Det blev här efter att ha studerat i Lund och Göteborg och gått det s.k. provåret. Ett par år vid läroverket i Vänersborghans också med. Min fru, som var lågstadielärare och bördig från Jämtland fick tjänst vid Norra skolan i Östersund.

Så började det. Något nytt väntade. Stor skola, trångt och mycket folk, lite ovan med enhets-/grundskola. Men det var intressant och mer och mer kom man att trivas. Många trevliga elever och lärare har man sedan fått möta under åren. I början var det mest fråga om ren undervisning i bl.a. ovan nämnda ämnen. Sedan kom nya uppgifter in i bilden allteftersom. Det blev huvudlärarskap, hållande av morgonsamlingar och tal vid advent och avslutningar, vilket tidigare elever än i dag kan påminna om, när man möts.

Så kom Holger Waldenbeck en dag med förfrågan om jag ville ta över rollen som skolbibliotekarie, vilket blev särskilt stimulerande på många sätt. Man fick möta elever på ett mera personligt plan. När så filialbiblioteket på Hornsberg flyttade in i skolan, uppstod ett fint samarbete, vilket också fortsatte sedan, när Skolbibliotekscentralen i Östersund under några år höll till i skolans bibliotekslokaler.

Vid fortbildning och sjukdom o.d. för skolledarna uppstod frågan om olika former av ersättare och vikarier. Då började en period med ett allt närmare samarbete med skolans ledning. Det hade också etablerats en mycket god kontakt med Uno Edman, yrkesvals läraren, i samband

med praoförberedelser i klasserna, gymnasieansökningsperioder m.m. Han, undertecknad och någon i skolledningen hjälptes tidvis åt att sköta olika gemensamma uppgifter för skolan. Det kunde bli vikariat som studierektor, schemaläggare m.m. och efter Uno Edmans pensionering även att ta över yrkesvals lärarrollen. Allt detta har varit synnerligen intressant och lärorikt. Man fick därigenom en bredare och vidare syn på och kunskap om en stor skolas verksamhet och svensk skolverksamhet i stort. Dessutom blev det en helt annan kontakt med elever än tidigare, vilket var mycket positivt. Samarbetet med olika rektorer och andra befattningshavare har verkligen varit givande och stimulerande.

För 21 år sedan flyttade vi som familj från Fritzhemsgatan, ett stenkast från skolan, ut till Alsen, där vi rustat upp min frus gamla barndomshem. Då startade ett mångårigt pendlande med buss till Frösön och lite andra rutiner. Nu på sista året har det skett en viss nedtrappning i tjänsten med betoning på bibliotek och syo, men fortfarande återstår ett par år vid en skola man lärt känna både ute och innan. Det är en epok i ens liv som man med glädje kan blicka tillbaka på och sedan önska lycka till för alla som i fortsättningen kommer att arbeta här.

Slutligen vill jag också tacka alla, som hjälpt till att få fram material till denna skrift. Det gäller kollegor, både nuvarande och förutvarande, arkiv- och tryckeripersonal.

Frösön i september 1999
Sven-Erik Mattiasson

